

Saksbehandler	Telefon	Vår dato	Vår ref.	Arkivkode
Cathrine Amundsen	77642031	19.08.2010 Deres dato 13.07.2010	2010/3063 - 17 Deres ref. 201011414-3/382	520

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Avlingssituasjonen i Troms - behov for ekstraordinære tiltak

I vårt brev av 18.06.2010, påpekte vi de store vinterskadene på eng og sein vår for gårdbrukerne i Troms fylke. I tillegg har vi hatt en kald og nedbørrik sommer, slik at det har tatt lang tid å få reparert vinterskadene. Dette medfører igjen at mesteparten av de reparerte arealene gir begrensede til ingen avlinger. I tillegg er det gjennomgående reduserte avlinger også på arealer som er flekkvis skadet eller uten vinterskade.

Omfang av vinterskader på eng

Totalt i Troms har vi til nå fått inn 289 søknader om erstatning for vinterskader på eng, som omfatter et areal på over 30 000 daa eller 12 % av engarealet. Til sammenligning var tilsvarende tall i 2008 kun én søknad og i 2009 - 10 søknader. For hele landet foreligger det i år 340 søknader, og Troms' andel utgjør dermed 85 %. Totalt antall søknader i hele landet var i 2008 og 2009 oppgitt til henholdsvis 50 og 55 søknader (ELF, SLF).

Det er 1160 gårdbrukere i Troms og 25 % av disse har søkt om erstatning for vinterskader på eng. Vinterskadene er ujevnt fordelt, med hovedtyngden i de beste jordbruksområdene i fylket, spesielt Midt-Troms. Flere gårdbrukere har skader på opp til 100 %. For mange av disse vil den økonomiske belastningen være svært tung og kan føre til at de mister store deler av inntekten for 2010. Situasjonen vil også virke inn på inntektene i 2011, da mange vil miste deler av produksjonstilskuddet for jord som ikke blir høstet og mange reduserer dyreantallet til et minimum. I år er det flere steder ikke mulig å høste arealer som har vært utsatt for vinterskader, da forholdene ikke har vært til stede for å utbedre skadene før i juli og veksten etter dette har vært minimal, spesielt i Lenvik og Midt-Troms.

I Bardu, Målselv og Salangen er 50 - 60 % av gårdbrukerne rammet og vinterskadene utgjør totalt sett mellom 30 - 35 % av arealet i drift i kommunene. Vi har mange henvendelser fra gårdbrukere som har skader på nær 100 %, og som har vanskelig for å se hvordan de kan komme seg ut av den fortvilte situasjonen, da inntektene for årets produksjon vil bli minimale. Dette er gårdbrukere som allerede nå har behov for å kjøpe grovfôr.

Omfang avlingssvikt

Full oversikt over avlingssituasjonen vil vi ikke få før seinere i høst, men ut fra rapporter fra kommunene, veiledningstjenestene med flere antar vi at vi for hele Troms vil få en avlingsreduksjon på rundt 30 - 40 % på produksjon av grovfôr sammenlignet med et normalår. Det er forventet at antall søknader vil ligge på mellom 300 - 350. Til sammenligning var tallene for

2008 og 2009 henholdsvis 8 og 15 søknader for hele Troms. For enkeltområder og den enkelte gårdbruker er avlingssvikten i år flere steder opp til 100 %. I Målselv, Lyngen og Bardu anslås en gjennomsnittlig avlingssvikt på 50 – 60 %. I Lenvik kommune forventes en avlingssvikt på opp mot 65 %. Her har allerede tre bruk varslet nedleggelse og 3 bruk vurderer å legge ned. Data fra Nortura viser at de i løpet av to uker har fått innmelding av om lag 440 storfe til slaktning. Flere av disse er fra gårder som vil legge ned. Nortura viser spesielt til en gårdbruker som leverte alle 27 kvigene til slakt, da de hadde 100 % vinterskader og 100 % avlingssvikt og ikke har råd til å kjøpe inn fôr til disse gjennom en lang vinter (pers. med. Nortura 20.08.2010). I tillegg har Nortura formidlet mange dyr som livdyr til Lofoten, Vesterålen og Helgeland, for å slippe å slakte dyr som ikke er slaktemodne. Produsenter som har både melk- og kjøttproduksjon, selger først oksene for å prøve å berge kyrne gjennom vinteren.

Når det gjelder avlingssvikt er potet-, bær- og grønnsaksprodusentene spesielt utsatt. Det har kommet inn signaler om at situasjonen for potet er faretruende og at avlingssvikten ligger på rundt 70 %. Nattefrosten har allerede satt inn enkelte steder og det vil være problemer med å tilfredsstille behovet for settepotet for 2011. Når det gjelder jordbær- og bringebærprodusentene er innhøstingen en måned forsinket, og det ligger an til en avlingssvikt på 80 %.

Erstatningsordningene

Saksbehandlingssystemet ELF fungerer på mange måter bedre enn tidligere, da utbetalingene går raskere. Statens Landbruksforvaltning har også bidratt med kursing av ansatte hos Fylkesmannen og bidratt med faglig veiledning i behandlingen av søknader for erstatning når det gjelder vinterskader på eng. Av totalt 289 søknader er nå 197 ferdigbehandlet, og det er forventet at alle sakene som gjelder vinterskader på eng skal være ferdigbehandlet innen midten av september. Det er totalt utbetalt ca. kr. 6 mill. og det forventes at det vil utbetales ca. kr. 7-8 millioner av totale kostnader på i underkant av kr. 10 millioner. Når det gjelder forskudd på avlingssvikt og søknader om erstatning for avlingssvikt generelt, vil disse tas fortløpende.

Erstatningsordningene slik de er i dag gir også en viss kompensasjon, men fungerer ikke tilfredsstillende, da de ikke hindrer nedleggelse i kriseår og uteblivelse av inntekter både kriseåret og påfølgende år. Erstatning for vinterskader på eng har en egenandel på 20 % beregnet ut fra areal i drift. Har gårdbrukeren 20 % skader, må hun/han dermed betale alle kostnadene til utbedring selv. Det samme gjelder avlingssvikt der det er beregnet en egenandel på 30 % ut fra avlingen i et normalår. Har bonden 30 % avlingssvikt vil han/hun heller ikke oppnå erstatning. Erstatningsordningen virker heller ikke tilfredsstillende for de som har 100 % avlingssvikt/vinterskader.

Behov for ekstraordinære tiltak

Det totale arealet i drift i Troms i 2009 lå på om lag 255 000 daa. Hvis en tar utgangspunkt i en avlingssvikt på 30 %, vil den totale avlingssvikten da bli i antall forenheter (FEm):
 ca. 250 000 daa x 260 FEm/daa x 0,3 = ca. **19,5 millioner FEm**. Forutsettes at 1/3 av dette erstattes med fiberrikt kraftfôr, vil det bli behov for å kjøpe inn ca. 6,4 mill. FEm kraftfôr og ca. 13,1 millioner FEm grovfôr. Kraftfôret vil ha en kostnad på ca. kr. 23,4 mill. inkl. frakt. Prisnivået på innkjøpt grovfôr har ikke stabilisert seg ennå, men det oppgis priser fra kr 6 – 9 / FEm for tørrhøy inkl. frakt. Prisen vil avhenge av tilbud og etterspørsel utover høsten. Forutsettes en pris på kr. 7,-/FEm, representerer det grovfôr til en verdi av ca kr. 91,7 mill.

(kr. 7,- /FEm (jf. Felleskjøpet 18.08.2010). Totale kostnader for avlingssvikten blir da ca. **kr. 115,1 mill.** Av dette utgjør fraktkostnadene rundt kr. 29,3 millioner. Hvis en i stedet benytter ammoniakkbehandlet grovfôr transportert med båt kan kostnadene reduseres noe. Forutsetter vi at gårdbrukeren får dekt 60 % av kostnadene gjennom erstatningsordningene gjenstår det **kr. 46 millioner** i ekstra utgifter for landbruket i Troms. Gårdbrukeren har i tillegg allerede finansiert egenandelen på ca. kr. 2 millioner for utbedring av vinterskader. Ut fra disse forutsetningene mener vi at det er behov for ekstraordinære midler på om lag **kr. 15 – 18 millioner** til nedskrivning av prisen på grovfôr og/eller frakttilskudd. For potetprodusentene som er spesielt hardt rammet når det gjelder avlingssvikt, kan tilskudd for kjøp av settepotet være et tiltak som kan avlaste produsenten betraktelig.

Det er helt avgjørende at det raskt kommer signaler fra LMD om at det blir satt i verk ekstraordinære tiltak. Situasjonen har allerede bidratt til økt innmelding av slakt til Nortura, redusert innmelding av melk og en forsterking av nedleggingstakten i Troms-jordbruket. Flere av dem som har en prekær fôrmangel vil nok ta en avgjørelse om nedtrapping/nedleggelse i nær framtid. Et viktig tilleggsaspekt i denne situasjonen er foredlingsindustrien som allerede sliter med for små råvaretilførsler. Meieriet TINE, avd. Storsteinnes måtte stenge produksjonslokalene to dager sist uke på grunn av for lite levering av melk.

Fylkesmannen i Troms har den seinere tida hatt mye fokus på taktskifte i landbruket. Taktskifte handler kanskje aller mest om å kunne takle ekstraordinære situasjoner som den vi er i nå. Makter vi denne situasjonen, blir det også enklere å snakke om taktskifte i tilleggsnæringer seinere.

For vår del har vi påtatt oss koordineringsarbeidet og hatt møter med organisasjonene med flere om den aktuelle situasjonen. Vi har satt inn ekstra ressurser i saksbehandlingen slik at erstatningssøknadene går greit og vi har sammen med organisasjonene sendt brev til alle gårdbrukere i Troms med generelle råd i den aktuelle situasjonen. Videre vil vi støtte organisasjonene som skal drive veiledning innen fôring og økonomi overfor gårdbrukerne.

Med hilsen

Svein Ludvigsen
fylkesmann

Arve Kleiven e.f.
kst. landbruksdirektør

Kopi til:

Statens landbruksforvaltning Postboks 8140 Dep. 0033 Oslo
Troms Bonde- og Småbrukarlag
Troms Bondelag
Norges Bonde- og Småbrukarlag
Norges Bondelag